

29

גליונות לעיון בפרשת השבוע
בעריכת נחמה ליבוביץ
שנת העשרים והשע

קרח (תש"ל)

פרק י"ח א'-כ'

מתנות כהונה

עיון גם גליונות קרח תשכ"ח, כ"ט

א. שאלות ודיוקים ברש"י:

1 א' ד"ה אתה ובניך ובית אביך
הם בני קהת אבי עמרם

ב' ד"ה וגם את אחיך: הם
בני גרשון ובני מררי

2 ב' ד"ה וזר לא יקרב אליכם:
אתכם אני מזחיר על כך

3 ה' ד"ה ולא יהיה עוד קצף:
כמו שהיה כבר, שנאמר
(במ' י"ז) "כי יצא
הקצף".

4 ה' ד"ה ואבי הנה נתתי לך: בשמחה,
לשון שמחה הוא זה, כמו
(שמ' ד') "הנה הוא יוצא
לקראתך וראך ושמח בלבו".

משל למלך שנתן שדה לאוהבו
ולא כתב ולא חתם ולא העלה
בערכאין; בא אחד וערער
עליו ועל השדה; אמר לו
המלך: "כל מי שירצה, יבוא
ויערער בגוך - אני כותב
וחותם לך ומעלה בערכאין.
אף כאן: לפי שבא קרח
וערער פנגד אהרן על הלהונה,
בא הכתוב ונתן לו ל"ד
מתנות כהונה בכרית מלח
עולם,
לכך נסמכה פרשה זו לכאן.

5 ה' ד"ה למשחה: לגדולה. והשורה
רש"י סמרת כ"ט ד"ה למשחה
להחגדל בהם, שלש משחה
שהיא לשון שררה כמו
(במ' י"ח) "לך נתתים
למשחה" (דה"א א' ט"ז) "אל
תגעו במשיחי".

6 ו' ד"ה מן האש: לאחר הקטרת
האשים.

מניין לרש"י שכך הוא, ודילמא
"בית אביך" הכוונה לכל בני
לוי שהוא אבי קהת אבי עמרם?

באר-יצחק: "ר"ל, שלא באה כאן
אזהרה לזר, רק אזהרה לכהנים
ולוויים השומרים שלא יתשללו
במסמרתם למנוע הזרים מאצלם..."

על פי איזו מן המידות שחטורה
נדרשת בהן למד לומר כן?

מה קשה לו בפסוקנו?

א) מה קשה לו בפסוקנו?

ב) בעל דברי דון מקשה:
ולמה לו לומר: "בשמחה, לשון
שמחה הוא זה" שהוא נראה מיותר,
שהרי היה לו לומר: "בשמחה, כמו
(שמות ד') "הנה הוא יוצא..."

התוכל לישב קוטייתו?

ג) ומקשין על סוף דברי רש"י: וחלא
מדרך רש"י לדרוש סמוכין על
פרשיות בתחילת הפרשה (במקום
ששתי הפרשיות הסמוכות נפגשות)
ולמה לא פרש לעף צסמכה פרשה זו
לפרשת קרח לפסוק א' בפרקנו אלא
דוקא לפ' ח'?

א.א) מה דא רש"י להבליט את 'הגדולה'
כאן, והרי את חמלה כבר פרש
בשמות?

ב) מה ראה רש"י להביא ראייתו
ממרחק, מדברי-הימים, והרי השרש
מ-ש-ח מצוי בתורה?

נחלקו מפרשי רש"י בהבנת דבריו אלה:
ספר הזכרון: לאחר הקטרת אשים, כל'
שאיין הכהן רטאי לאכלם עד שיקריב
מהם מה שראוי להקרב.

פנחת יהודה: הנותר מן האש והוא
החלק שאינו קרב על המזבח.

- 1- מה ביניהם בהבנת המלה "מן"?
- 2- איזה דעה נראית לך הנכונה
בהבנת דברי רש"י?

3- היכן מצינו בנביאים שבא עונש חמור על מי שעבר על הנאמר בפסוקנו (אם נבין אותו כפי שהבינו בעל ס' הזכרון)?

א א) מנין לרש"י שהכונה לאלה דוקא?

א א) מה ראה רש"י להגיד לנו שהוא כמשמעו, והרי אינו צריך לפרש לנו אלא במקרים שאין הכתוב כמשמעו? (ועיין רש"י דב' ט"ז י"ט ד"ה לא תטה משפט: כמשמעו. וע' רש"י דברים י"ז י"ט ד"ה דברי התורה: כמשמעו).

א א) מה קשה לו?

א ב) מנין לו שכך הוא?

7) מ' ד"ה כל קרבנס: כגון זבחי שלמי צבור

8) מ' ד"ה מנחתם חטאתם ואשמם: כמשמעו.

9) מ' ד"ה אשר יטיבו לי: זה גזל הגר

ב. ז' ואתה ובניך אתך תשמרו את כהונתכם לכל דבר המזבח ולמביית לפרכת ועבודתם. עבודת מתנה אתן את כהונתכם והזר הקרב יומת

רש"י: ד"ה עבודת מתנה: במתנה נתתיה לכם.

רמב"ן: ד"ה עבודת מתנה אתן את כהונתכם -

(אחרי הביאו דברי רש"י) לומר שהיא לכם מתנה גמורה עד שהזר הקרב יהיה חייב מיחה. והנכון בעיני שיאמר, ועבודתם עבודת כהונה ואיננה לכן עבודת שעבוד כעבודת עובדי המלכים, אבל עבודת מתנה גדולה נתתי לכם בה לכבוד ולתפארת מאתי, כענין שדרשו (פ' ח') "למשחה" - לגדולה, כדרך שהמלכים אוכלים.

ר' ש.ר. הירש: הכתוב מאפיין את עבודות הכהנים במקדש כ"עבודת מתנה", עבודה של מסירות והתמסרות. כל העשיות אשר עליהם נצטוו במקדש עולות ומתעלות למושג "מתנה". בעוד שהמקדש וכליו: ארון, שלחן ומנורה מביאים לתודעתנו את אשר ניתן לנו מאת ה' (ע"י התורה ולמען התורה), הנה תכלית העבודה במקדש היא ללמדנו מסירת כל עצמותנו וכל הטוב הניתן לנו מאת ה' - לה' לבדו... (דברי-הימים א' כ"ט י"ד) "מידך נתנו לך".

ר' יעקב צבי מקלנבורג: הכתוב והקבלה ד"ה עבודת מתנה.

ר"ל עבודת הכהונה המסורה לכם ביחוד, כלם תכן ענינם שיש בהם מתנה, כלומר נתינה על דבר אחר, כגון זריקת הדם והקטרת חלבית ואברים, ניסוך המים והיין, ורק על עבודת אלה שהן מתנות - אם קרב זר עליהם חייב מיחה, אבל עבודה שאיננה מתנה, כל שאין בה נתינה, כגון תרומת הדשן שאין בה כי אם עבודת סילוק, שמסלקין ומסירין מעל המזבח, אין בה חיוב מיחה לזר...

1) מבחינה תחבירית קיימות בארבעת הפירושים הנ"ל שתי תפישות ל"עבודת מתנה". אילו הן?

2) הסבר מה ההבדל בין רש"י לרמב"ן?

3) הסבר מה ההבדל בין הירש לבעל הכתב והקבלה?

ג. כ'. בארצם לא תנחל וחלק לא יהיה לך בתוכם אני חלקך ונחלתך

ספרי: "בארצם לא תנחל" - בשעת חילוק הארץ. "וחלק לא יהיה לך בתוכם" - בניזתה. "אני חלקך ונחלתך" - על שלחני אתה אוכל, על שולחני אתה שותח.

רמב"ן ד"ה בארצם לא תנחל:

שתהיה נוחל חלקך כאחד מכל שבטי ישראל וחלק קסן לא יהיה לך בארצם כלל. כי הערים אשר ניתנו להם - עלי מקלט היו ולצורך ישראל הן...

אברבנאל: נתתי לך את כל המתנות האלה, לפי שאתה לא תנחל עם ישראל בארצם וחלק לא יהיה לך בתוכם, אפילו השלל וביזת האויבים. כדי שלא תמירד מחטבותם בעבודת האדמה, כי אני חלקך ונחלתך ואין לך להשתדל כי אם בעבודתי שהיא חלקך ונחלתך, והמתנות האלה יספיקו לצרכיך ההכרחיים מכלי טורח.

ר' משה חפץ: מלאכת מחשבת.

כונת הכתוב שהכהנים לא יהיו משועבדים אל ישראל על המתנות והתרומות אשר ירימו מהם, אך יכירו וידעו כי מתת אלוקים היא להם, כי כל תרומות הקדשים ירימו בני-ישראל לה', והם משלחן גבוה זכו. ומח שנוחלים אינו נחלת ארצם של ישראל ואיננו חלקם אלא חלק ה' שהוא בתוך בני-ישראל.

מהיו מגמת האמירה לכהנים 'אני חלקך ונחלתך' לפי אברבנאל ומהי מגמת אמירה זו לדעת בעל 'מלאכת מחשבת' (שים לב לכך שדעותיהם מנוגדות!).

הטובות בא לשלוח לנחמה ליבוביץ, קרית משה ירושלים.